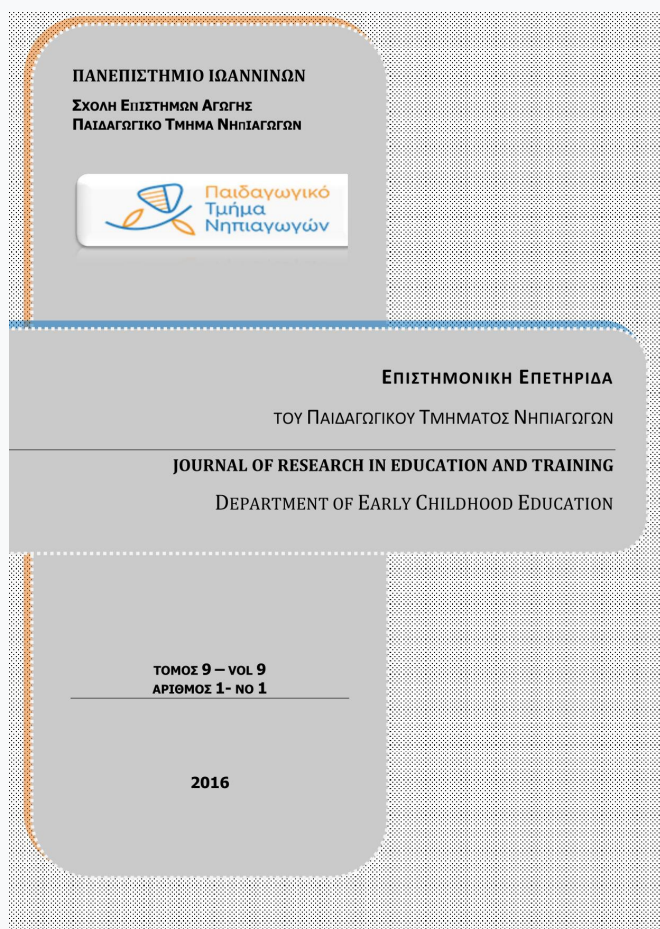

Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων

Τόμ. 9, Αρ. 1 (2016)

Βιβλιοπαρουσίαση " Ζητήματα Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και εκπαίδευσης"

Ζηνοβία Βασιλείου Μασάλη

doi: [10.12681/jret.10363](https://doi.org/10.12681/jret.10363)

Copyright © 2016, Ζηνοβία Βασιλείου Μασάλη

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Μασάλη Ζ. Β. (2016). Βιβλιοπαρουσίαση " Ζητήματα Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και εκπαίδευσης". *Επιστημονική Επετηρίδα Παιδαγωγικού Τμήματος Νηπιαγωγών Πανεπιστημίου Ιωαννίνων*, 9(1), 1-5.
<https://doi.org/10.12681/jret.10363>

Παρουσίαση Βιβλίου

Μπάρος, Β., Στεργίου, Α. & Χατζηδήμου, Κ. (επιμ.) (2014)

Ζητήματα Διαπολιτισμικής Επικοινωνίας και εκπαίδευσης,

Διάδραση, ISBN: 978-618-5059-22-4

Ζηνοβία Μασάλη

Εκπαιδευτικός Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης

Το βιβλίο με τίτλο «Ζητήματα διαπολιτισμικής επικοινωνίας και εκπαίδευσης» κομίζει στο χώρο της παιδαγωγικής επιστήμης ρηξικέλευθες θεωρίες και πρακτικές με στόχευση την άρση των προσκομμάτων στην επικοινωνία και στην εκπαίδευση ατόμων με χαρακτηριστικά ετερότητας.

Στην εισαγωγή τους οι επιμελητές του βιβλίου, Β. Μπάρος, Α. Στεργίου και Κ. Χατζηδήμου, πλαισιώνουν θεωρητικά το θέμα της διαπολιτισμικής επικοινωνίας και εκπαίδευσης, διασαφηνίζουν την τριμερή διάρθρωση του βιβλίου και παρουσιάζουν περιληπτικά τα κείμενα του.

Ο **Βασίλειος Μπάρος** εγκαινιάζει την *ενότητα για ζητήματα μετανάστευσης* προτείνοντας μια διαφορετική προσέγγιση των μεταναστευτικών ροών υπό το πρίσμα της αγανάκτησης που προκαλεί στους μεταναστεύοντες η καταρράκωση των κοινωνιών και της ανθρώπινης ύπαρξης εξαιτίας της πολλαπλής ευρωπαϊκής κρίσης. Η μετανάστευση λόγω αγανάκτησης εξετάζεται πολυδιάστατα τόσο από την οπτική της φιλοσοφίας, της Θεωρίας της Παιδείας (Bildungstheorie) όσο και από τη σκοπιά της ηθικής και της Θεωρίας της Δικαιοσύνης. Ο συγγραφέας ολοκληρώνει το άρθρο του με προβληματισμούς για τα αληθινά αίτια της μετανάστευσης στη σύγχρονη πραγματικότητα, όπως και για την (ηθική) αντιμετώπιση της, εφιστώντας την προσοχή στην ανάγκη πολυφωνίας κι έκφρασης, ως προϋπόθεσης για τη διαφύλαξη του πολιτικού στοιχείου και της κοινωνικής τάξης.

Ο **Wilhelm Kempf** αφινιδιάζει ξετυλίγοντας στην αρχή του άρθρου του την υπόθεση μιας ταινίας ως αφόρμηση για να μιλήσει, εδραζόμενος στον Κοινωνικό Κονστρουκτιβισμό και στην Εποικοδομιστική Επιστημονική Θεωρία (Ε.Ε.Θ.), αφενός για την υποκειμενική, διυποκειμενική και μεταυποκειμενική μορφή της πραγματικότητας, κι αφετέρου για το «σημαινόμενο» ως προϊόν κοινωνικής διάδρασης, στοιχεία που συμβάλλουν στην κοινωνική κατασκευή της πραγματικότητας. Εν συνεχεία αξιώνει σαφή επιστημονική ορολογία στα πλαίσια της Ε.Ε.Θ και εκθέτει το διαχωρισμό της σε δομικά και εμπειρικά μέρη. Προσφέροντας ερευνητικό παράδειγμα για τις συγκρούσεις και την επιθετικότητα αναδεικνύει την αναγκαιότητα της συνδυαστικής μεθόδου ποσοτικής/ερμηνευτικής και ποιοτικής κοινωνικής έρευνας για την «πολύ-πραγματική» συνάρτηση του ανθρώπινου υποκειμενισμού.

Ο **Erol Yildiz** εισάγει τους νεωτερικούς όρους της «παράλληλης κοινωνίας» και των «συνηθισμένων στοιχείων της καθημερινότητας» για να αποτυπώσει την τοπικά διευθετημένη κατάσταση της ανθρώπινης ζωής των μεταναστών στην κοινωνία υποδοχής. Οι βιογραφίες των κατοίκων μιας τέτοιας κοινωνίας, στην Κολωνία της Γερμανίας, αποκαλύπτουν την πολύμορφη συνύφανση του τοπικού με το παγκόσμιο, απότοκος της οποίας είναι ένα διαπολιτισμικό «γίγνεσθαι», αλλά και η εξάρτυση των κατοίκων τους με κοσμοπολίτικες δεξιότητες, πολύτιμη σκευή εναντίωσης σε διακρίσεις ή ουτοπικές πολιτικές αφομοίωσης. Ο μελετητής τεκμαίρεται και προβάλλει στο τέλος της πραγματείας του την αναγκαιότητα να αναδειχθεί η ύπαρξη ταυτόχρονων πραγματικοτήτων της παγκοσμιοποιημένης πλέον καθημερινότητας.

Ο **Georg Auernheimer** υπογραμμίζει τη συνεισφορά της Επικοινωνιακής Ψυχολογίας στην ανάλυση διαπολιτισμικών επικοινωνιακών καταστάσεων και παρουσιάζει τα σχετικά μοντέλα εμφανίζοντας στις πολλαπλές τους παραμέτρους εκ των οποίων διακρίνει τέσσερις ως πιο κρίσιμες και αλληλένδετες (ασυμμετρίες εξουσιών, συλλογικές εμπειρίες, εικόνες του ξένου, διαφορά πολιτισμικών προτύπων). Σημαντικό ρόλο στην επικοινωνιακή δυναμική διαδραματίζουν κατά την άποψή του τόσο οι προκαταλήψεις και τα στερεότυπα κάθε πλευράς, όσο και οι ανισότητες κι οι διακρίσεις σε βάρος ενός ατόμου, διαμορφώνοντας αντίστοιχα «σενάρια» καθημερινής ζωής. Τέλος, τονίζεται πως η διαπολιτισμική ικανότητα δομείται επάνω στη διαλλακτικότητα απέναντι σε διαφορές, στη συνειδητοποίηση

των οικείων πολιτισμικών δομών, στη δεξιότητα της ενσυναίσθησης καθώς και στη συστημική εξέταση των σχέσεων.

Στη δεύτερη ενότητα που εξετάζει ζητήματα γλωσσικής πολιτικής και διδακτικής ο Παναγιώτης Γιαγκουνίδης επιδίδεται σε μια ιστορική συγκριτική διερεύνηση της εκπαιδευτικής πολιτικής για τους δίγλωσσους μαθητές στην Ομοσπονδιακή Δημοκρατία της Γερμανίας και τις ΗΠΑ, η οποία αποκαλύπτει στη μεν πρώτη μια γενικά «ισοπεδωτική» πολιτική έναντι της μητρικής τους γλώσσας με απώτερο πολιτικό στόχο τη διαπαιδαγώγησή τους στη γερμανική κουλτούρα, ενώ στη δεύτερη την εξέλιξη της γλωσσικής εκπαιδευτικής πολιτικής από την αρχική εκπαιδευτική περιθωριοποίηση αυτών των μαθητών στη θεσμοθέτηση της δίγλωσσης εκπαίδευσης και την παροχή δίγλωσσων προγραμμάτων. Η μελέτη ολοκληρώνεται με την ανάδειξη των θετικών επιπτώσεων της δίγλωσσης και διπολιτισμικής εκπαίδευσης στη γενικότερη ανάπτυξη του ατόμου και στη συμβολή της στη διαμόρφωση «(πολύ)πολιτισμικά λειτουργικών» πολιτών.

Ο **Παντελής Γεωργογιάννης** εκκινεί το κείμενό του αξιώνοντας τον αυστηρό εννοιολογικό προσδιορισμό σε θέματα Διαπολιτισμικής Εκπαίδευσης και εισάγει τον όρο «πολιτισμικά διαφορετικοί πληθυσμοί» παρουσιάζοντας τους εν λόγω πληθυσμούς στην ελληνική επικράτεια. Εν συνεχεία η πραγμάτευση μεταβαίνει στην αντιμετώπιση που τυγχάνουν μαθητές προερχόμενοι από πολιτισμικά διαφορετικούς πληθυσμούς από το ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα. Ο συγγραφέας αξιοποιώντας (στατιστικά) στοιχεία που αφορούν τα μειονοτικά σχολεία για τους μουσουλμάνους της Θράκης επισημαίνει τις δυσκολίες που συναντούν σ' αυτά οι συγκεκριμένοι μαθητές και τη συναφή σχολική διαρροή. Γι' αυτό καταθέτει προτάσεις που αφορούν τη γλωσσική κι ευρύτερα μεταναστευτική πολιτική του ελληνικού κράτους προκειμένου οι πολιτισμικά διαφορετικοί πληθυσμοί να λογίζονται ευνοϊκός παράγοντας κι όχι απειλή για την ανάπτυξη της χώρας μας.

Η **Αργυρώ Μουμτζίδου** στο πόνημα της εισηγείται την αξία της πολυγλωσσίας στη διαπολιτισμική εκπαίδευση και την καθοριστικής σημασίας επιμορφωτική αξιοποίησή της για τους εκπαιδευτικούς. Η ανάγκη για νέου τύπου επιμορφωτικές προσεγγίσεις, που θα αναπτύσσουν δυναμικά κοινωνιοδομητικούς κι αναστοχαστικά ενεργητικούς εκπαιδευτικούς, ώθησε την ίδια να διαμορφώσει την υπό έρευνα

επιμόρφωση «Αφύπνιση στις γλώσσες και στους πολιτισμούς» της οποίας παρουσιάζονται οι βασικές αρχές και οι στόχοι, καθώς και το σχετικό ερευνητικό πλαίσιο και τα ερευνητικά αποτελέσματα. Τέλος προσάγεται το μοντέλο της εξελικτικής συνδιαμόρφωσης και προβάλλονται τα δυναμικά σημεία της επιμόρφωσης η οποία καλλιεργεί στους εκπαιδευτικούς δεξιότητες αναστοχασμού, ενσυναίσθησης και εμπάθυνας στην καινοτομία.

Η Λήδα Στεργίου προσεγγίζει τη *διαπολιτισμική παιδαγωγική και εκπαίδευση*, η οποία βρίσκεται στο επίκεντρο της τρίτης ενότητας του βιβλίου, υπό το πρίσμα της ενσυναίσθησης και υποστηρίζει τη διδακτική αξιοποίησή της προς την κατεύθυνση αυτή. Για το λόγο αυτό ετυμολογεί αρχικά την τον όρο, εκθέτει την ιστορική διαδρομή του, επιχειρεί την επιστημολογική οριοθέτησή του, αποσαφηνίζει την έννοιά του και αναλύει την τρισδιάστατη (συναισθηματική, γνωστική, επικοινωνιακή) υπόσταση του. Η διδακτική πρόταση που καταθέτει είναι η προβολή και επεξεργασία πολυτροπικών κειμένων για την κατανόηση της ενσυναίσθησης από μαθητές κι εκπαιδευτικούς, προσκομίζοντας και το σχετικό παράδειγμα ενός βιογραφικού ντοκιμαντέρ. Η εργασία περατώνεται με την αξιολόγηση της διδακτικής αποτελεσματικότητας του εν λόγω εργαλείου στο πλαίσιο ενός πανεπιστημιακού μαθήματος και την παρουσίαση των πλεονεκτημάτων που υπέδειξαν οι εκπαιδευόμενοι.

Ο Σίμος Παπαδόπουλος εμφανίζει στη διδακτική αξιοποίηση των Τεχνών και των Μέσων (Μ.Μ.Ε) κι ειδικότερα του θεάτρου –μέσω μια σειράς τεχνικών που αναπτύσσονται με συντομία-για την ανάπτυξη της διαπολιτισμικής ικανότητας εκ μέρους των μαθητών και μελλοντικών πολιτών σε κοινωνίες που τις χαρακτηρίζει η ετερότητα. Η προσέγγιση αυτή ενισχύεται από την παρουσίαση προγράμματος που εφαρμόστηκε σε μαθητές δημοτικού της Αθήνας με έντονα χαρακτηριστικά ετερότητας με προοπτική τη δημιουργία ομάδας και την καλλιέργεια της συμπερίληψης. Αξιοποιώντας ως παιδαγωγικά εργαλεία ταινίες του σύγχρονου κινηματογράφου και θεατρικές πρακτικές επιτυγχάνεται, όπως αποδεικνύει η ποσοτική και ποιοτική αξιολόγηση του προγράμματος, η μετάβαση από το ατομικό στο συλλογικό γίνεσθαι με σεβασμό στην ετερότητα του εκάστοτε άλλου.

Η Κερατώ Γεωργιάδου διερευνά στη μελέτη της τις σπουδές και τη σχέση των γυναικών της Μουσουλμανικής Μειονότητας της Θράκης με την Τεχνολογία

Πληροφοριών και Επικοινωνίας (ΤΠΕ). Αναδεικνύει αρχικά την καταπιεστική κι αποτρεπτική για την εκπαίδευση δομή της μουσουλμανικής μειονοτικής οικογένειας, και διαπιστώνει, με ορόσημο τη δεκαετία του 1990 όταν θεσμοθετούνται ευνοϊκές για την εκπαίδευση και τις σπουδές των μουσουλμανοπαίδων ρυθμίσεις, την τάση και το αυξημένο ενδιαφέρον για σπουδές πληροφορικής από τα κορίτσια της μειονότητας τόσο σε ΑΕΙ, όσο και σε ΙΕΚ, ΕΠΑΛ, ΣΔΕ, Εσπερινό Γυμνάσιο και στο τμήμα Πληροφορικής του ΟΑΕΔ Κομοτηνής. Υπογραμμίζεται μ' αυτόν τον τρόπο πως το γνωστικό τρίπτυχο «τουρκική γλώσσα – ελληνική γλώσσα – δεξιότητες πληροφορικής» συνιστά θεμέλιο για την πολύπλευρη καταξίωση των γυναικών της μουσουλμανικής μειονότητας στην οικογένεια και την ευρύτερη κοινωνία.

Οι **Μαρία – Ελένη Σάχου** και **Κωνσταντίνος Χατζηδήμου** στην εργασία τους, που περατώνει το βιβλίο, πραγματεύονται τη σχέση του σχολείου με την οικογένεια και την εμπλοκή των γονέων στην εκπαιδευτική διαδικασία. Παραθέτουν ποικίλους ορισμούς για την έννοια της γονικής εμπλοκής προβάλλοντας αφενός την ασάφεια του όρου κι αφετέρου την αναγκαιότητα της συμμετοχής των κηδεμόνων στη σχολική ζωή/ καθημερινότητα και τα πολλαπλά οφέλη που αυτή παρουσιάζει για όλους τους εμπλεκόμενους. Διακρίνουν διάφορους τύπους εμπλοκής και εξετάζουν παράγοντες που αφορούν όλα τα συμβαλλόμενα μέρη. Κάνουν αναφορά σε στοιχεία που λειτουργούν ως τροχοπέδη στην εμπλοκή της οικογένειας, ενώ συσχετίζουν τη γονική εμπλοκή με τη διαπολιτισμική εκπαίδευση στις πολυπολιτισμικές κοινωνίες. Τέλος επισημαίνουν την ένδεια σε σχετικές εμπειρικές έρευνες, καταθέτουν συναφή ερευνητικά ερωτήματα και προτείνουν την επιμόρφωση των εκπαιδευτικών σε ζητήματα συνεργασίας με γονείς.